

RESUM I CONCLUSIONS

INDEX

Diversitat social i cultural

- Ponència d'obertura: Què vol dir ser un esplai inclusiu i reconeixedor de la diversitat sociocultural? Edgar Iglesias. 3
- Taula rodona diversitat social i cultural 5
- Intercanvi d'experiències: Ciutat Esperanza 8
- Intercanvi d'experiències: Vincular per educar 9
- Intercanvi d'experiències: Esplai Agrupa al Sàhara 10

Diversitat funcional i de salut

- Taula rodona diversitat funcional i de salut 11
- Intercanvi d'experiències: Projecte Santi 15
- Intercanvi d'experiències: TEAyugo 16

Diversitat sexual i de gènere

- Taula rodona diversitat sexual i de gènere 17
- Intercanvi d'experiències: Blai Martí 20
- Intercanvi d'experiències: Tal Com Som 22
- Intercanvi d'experiències: Zena 23

- Ponència de tancament: Educar sense prejudicis, Fatiha El Mouali 24

PONÈNCIA D'OBERTURA:

«QUÈ VOL DIR SER UN ESPLAI INCLUSIU I RECONEIXEDOR DE LA DIVERSITAT SOCIOCULTURAL?»

EDGAR IGLESIAS

Edgar Iglesias és llicenciat en Antropologia i Doctor en Pedagogia. Des de petit ha estat vinculat a l'educació en el lleure (dels 6 fins als 18 anys va ser membre de l'A.E.iG. Pinya de Rosa de Blanes), cosa que l'ha portat a treballar de professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i, alhora, a ser educador amb joves a l'Associació Integral Educativa del Raval. Considera que treballar en l'àmbit acadèmic i d'intervenció directa li permet tenir una perspectiva real i actualitzada entre l'acció i reflexió. Ha fet una tesi doctoral sobre l'educació intercultural en l'educació en el lleure de base comunitària a Catalunya.

Totes les persones som diverses i úniques. Els esplais tenim un gran repte: ser «Mirall» de la realitat que ens envolta. Per a fer-ho hem de comprendre que **la diversitat sociocultural és present i futur** i la manera que tenim d'entendre la diversitat és variable, es va transformant amb el temps.

Quan la societat intenta comprendre fenòmens globals i locals estableix categories per als col·lectius: classifica. **Les classificacions a vegades responen a la realitat però molt sovint són molt limitades.**

És inapel·lable el la realitat de que estem en un context de diversitat, tenim molts exemples en dades. Alguns exemples són: a Catalunya es parlen fins a 273 llengües, a la ciutat de Badalona hi ha fins a 92 espais de culte d'11 religions diferents, hi ha 10 formes familiars a Catalunya vigents i legítimes i a Barcelona hi ha persones de 155 nacionalitats reconegudes.

Entendre la diversitat des d'una mirada inclusiva passa per entendre que **cadascú de nosaltres forma part de la diversitat**, tothom construeix i participa d'aquesta diversitat.

No podem entendre la diversitat cultural si no entenem la diversitat social i, amb aquesta, les desigualtats socials. Totes les desigualtats socials que coneixem ens indiquen que **la diversitat socio-cultural és una construcció social plena de poder**. La nostra responsabilitat com a esplai és **situar-nos i posicionar-nos davant les estructures de poder**. Des de l'esplai hem de comprendre que també tenim poder. En funció de com ens **posicionem davant la diversitat** podrem treballar per aconseguir la construcció d'un o altre model de societat.

També és important ser conscients de **com la diversitat ens concep a nosaltres**, com ens veuen els altres a nosaltres.

Si volem que l'esplai sigui un espai inclusiu, hem d'adoptar una **actitud pro-activa**, hem de **canviar les actituds i pràctiques per generar canvis en la nostra realitat**.

Des de l'esplai generem processos d'aprenentatge, fem que els infants es diverteixin, es respectin i, sobretot, facin amistat. **No deixem que les pors ens frenin.**

Hi ha dos eixos que justifiquen el «per què volem ser inclusius?»:

- **Equitat educativa: preguntar-nos què necessita cadascú.** És important conèixer a les persones per no caure en l'error de pensar les necessitats de les persones en base als nostres estereotips o prejudicis.
Per a garantir l'equitat educativa hem de posar l'accent en dos elements: l'accés i el procés.
- L'accés: l'equitat es pot dificultar si no tothom té les mateixes oportunitats per accedir a l'esplai. Hem de garantir que tothom sap què és un esplai i com accedir-hi.
- Procés educatiu (desenvolupat a la taula rodona).
- **Cohesió:** com ho podem fer per a que infants i famílies de diferents realitats socioculturals sostinguin un **projecte comú**? L'esplai té la capacitat de posar en el mateix espai i moment a persones de diversitat sociocultural però aconseguir que l'esplai esdevingui un **espai inclusiu sempre serà un procés inacabat**. De totes maneres, l'Edgar ens proposa algunes indicacions a continuació.

4 àmbits a treballar prèviament:

- **Revisar-nos com a monitores i monitors:** revisar com nosaltres veiem la diversitat que ens envolta.
- Revisar com ens podríem **organitzar com a equip d'una forma diferent**.
- Pensar com ens relacionem i com hauríem de **relacionar-nos amb la comunitat**.
- Reflexionar sobre com hauríem d'**organitzar-nos pedagògicament**.

Per començar a treballar per un esplai divers i inclusiu hem de fer-nos algunes preguntes:

- **Quina visió com a equip educatiu tenim de la diversitat sociocultural?**
- **Com és la diversitat sociocultural del territori?**
- **Com queda representada la diversitat sociocultural dins l'esplai?**
- **Com arriba la diversitat sociocultural a l'esplai?**
- **Amb quin grup ens interessa començar a establir relacions?**

A partir d'aquestes preguntes podem establir **estratègies i accions** d'inclusió, identificant 1 o 2 accions per a cada àmbit. Hem d'**anar poc a poc**, els processos d'inclusió són lents i n'hem de **tenir cura però caminar sense por**. Per a poder assegurar que arribem a aconseguir els objectius que ens proposem és important trobar **persones que liderin aquest canvi a l'esplai per caminar cap a la inclusió**.

Per aconseguir processos d'inclusió, sobretot, hem de compartir amb la família de l'infant **quin és el sentit educatiu d'un esplai a través de la construcció conjunta i això requereix de temps i espais compartits**.

TAULA RODONA DIVERSITAT SOCIAL I CULTURAL

ELENA CABALLÉ I ANNA BERBEL
Institut Diversitas

L'Institut Diversitas ens presenta el seu projecte Vincles per la Diversitat. Una experiència real de convivència en la diversitat a través de la realització de tallers amb persones ben diverses en la que s'hi estableixen una sèrie de dinàmiques i es proposa el treball en equip.

L'Institut Diversitas és una cooperativa d'iniciativa social que es dedica a la promoció de la diversitat cultural, de gènere, funcional, generacional i religiosa a través de la formació, sensibilització, intervenció comunitària, recerca aplicada i accions de consultoria.

Treballen en diferents entorns i col·lectius a través de **metodologies el més creatives possible** pel que fa al disseny i execució, amb voluntat de despertar la creativitat de les persones que participen, partint de **l'observació, la reflexió i el diàleg**. Promouen un **aprenentatge experiencial**.

Les raons que porten a l'Institut Diversitas a treballar en els seus projectes són:

- Creuen que **l'educació és una molt bona eina de transformació social**.
- **Cal posar en evidència totes les discriminacions que sorgeixen en resposta a les diversitats**. Vivim en una societat diversa i no ho podem obviar, pel que **cal promoure la diversitat com a valor**, com a riquesa, entenent que de les diferències en podem aprendre molt.
- Hem de **desmuntar prejudicis i estereotips ja que son la base de les discriminacions**.

El Projecte Vincles és una experiència intercultural en la que entre 20 i 30 persones es troben en un mateix espai durant 5 o 6 sessions amb l'objectiu de **promoure el coneixement personal i provocar vincles entre persones, desmuntant prejudicis i estereotips**.

Per a poder crear aquests espais de convivència intercultural es fan imprescindibles cinc elements:

- **Coneixement mutu**, a través del compartir històries de vida per trobar punts de connexió amb les altres persones (no parlar des de les etiquetes culturals).
- **Interacció positiva** combinada amb **espais de reflexió**: si t'ho passes bé l'experiència és més efectiva però també és important trobar espais per aturar-nos i adonar-nos dels propis privilegis.
- **Treball cooperatiu**: posant reptes curiosos i/o divertits a través d'activitats conjuntes.
- Utilitzar **diferents llenguatges** (dansa, paraula, teatre...) per a garantir que tothom s'hi senti còmode.
- **Sentiment de pertinença**: estar atentes als suggeriments de totes les participants per a poder-los incorporar i que tothom es senti part del grup.

Durant el projecte Vincles, accepten les diferències i, sobretot, les valorem: «som diferents i ens agrada ser-ho perquè les diferències en enriqueixen». Aprenen dels demés i també desaprenen

moltes idees preconcebudes.

EDGAR IGLESIAS

Edgar Iglesias és llicenciat en Antropologia i Doctor en Pedagogia. Des de petit ha estat vinculat a l'educació en el lleure (dels 6 fins als 18 anys va ser membre de l'A.E.i.G. Pinya de Rosa de Blanes), cosa que l'ha portat a treballar de professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i, alhora, a ser educador amb joves al Raval. Considera que treballar en l'àmbit acadèmic i d'intervenció directa li permet tenir una perspectiva real i actualitzada entre l'acció i reflexió. Ha fet una tesi doctoral sobre l'educació intercultural en l'educació en el lleure de base comunitària a Catalunya.

És important prendre consciència i analitzar la **mirada intercultural** amb la que entenem allò que ens envolta des d'una vesant i amb una voluntat pedagògica:

La cultura té dues dimensions, l'expressiva i la instrumental. La primera ve donada per la necessitat d'expressar i compartir qui som i d'on venim. Quan parlem d'interculturalitat fem referència a la dimensió instrumental, concebut-la com a **instrument per identificar elements que tenim en comú**. Com a esplai hem de trobar quins aspectes tenen els infants en comú per poder-hi treballar (ganes de passar-ho bé, emocions, necessitats de llibertats, de límits, etc.).

Quina visió tenim de la cultura i la interculturalitat a l'esplai?

- Visió estàtica: «jo crec que es respecten però no es barregen».
- Visió naturalista: «la interculturalitat, jo l'entenc com quelcom objectiu: el nostre esplai és intercultural però no perquè fem res». Si no provoquem canvis, res canvia.
- Visió culturalista: «el treball intercultural el fem quan cadascú pot parlar del seu país, la seva bandera, els seus costums, etc.»
- Visió assimilacionista: «de moment, tots els infants que tenim aquí encaixen». L'educador concep una manera de fer concreta i qualsevol element distorsionador d'aquesta manera de fer, no encaixarà.

Dos exemples de projectes que evidencien «**com l'educació té potencial per a canviar el món**»:

- *Projecte Obab*: un projecte que treballa en territoris amb una renda per càpita molt baixa. L'educació en el lleure té la funció de posar en evidència que els infants estan més que preparats per treballar en un projecte educatiu dens i de gran contingut.
- *Associació Educativa Integral del Raval*: l'educació pot ser un motor d'accent social a través de la creació. Perquè hi ha pocs joves del Raval (d'origen divers) a les universitats? Davant aquesta pregunta, es fa una aliança de treball en xarxa per a fer xerrades on s'aproxima als joves i famílies a la construcció d'un imaginari en el que concebin i valorin opcions d'estudis superiors.

Si des de l'educació no provoquem que passin coses les coses es queden igual i, per tant, **si volem treballar per la interculturalitat a l'esplai, la hem de prioritzar**. Si volem que l'esplai sigui un

espai de millor representació de la diversitat i un espai inclusiu hem d'apropar-nos a tothom, donant a conèixer el valor educatiu de l'esplai: *qui som, què fem i, sobretot, per què ho fem.*

TORN D'APORTACIONS I PREGUNTES:

- ✓ La **base comunitària** de l'educació en el lleure és clau. Per construir comunitat i ser mirall de la realitat del nostre context, hem d'establir estratègies de **treball en xarxa** amb altres entitats, serveis, associacions, etc. Hem de **conèixer el nostre entorn i realitat** per saber perquè volem incloure més realitats. No gastem temps ni energia en les persones o entitats que ens posen barreres, anem a treballar amb aquelles que ens posen facilitats.
- ✓ Un dels reptes és **incorporar la diversitat dins dels equips de monitores i monitors**. Hem de poder potenciar que es formin persones diverses en cursos de monitores i directores per tal d'incorporar-los dins dels equips, això generarà moltes oportunitats.
- ✓ És important **prendre consciència de la pròpia posició, privilegis per generar canvis en la nostra mirada**. No donar per fet que sabem el que les persones volen, preguntem a les persones què esperen i busquen.
- ✓ Per treballar la interculturalitat a l'esplai l'hem de **treballar a diferents nivells: l'individu, l'equip i l'entitat**.
- ✓ No gastem temps ni energia en les persones o entitats que ens posen barreres, anem a treballar amb aquelles que ens posen facilitats.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SOCIAL I CULTURAL

CIUTAT ESPERANZA, EL PARLANTE

Ciutat Esperança és un projecte realitzat per el Parlante en col·laboració amb el Pla Comunitari de Ciutat Meridiana amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona.

Es tracta d'un grup de joves de Ciutat Meridiana que des de 2014, a través del recurs audiovisual, expressen la seva opinió sobre temes com el racisme, l'embaràs adolescent no planificat, la fotografia participativa o el bullying. A més, participen en altres activitats que es realitzen a Ciutat Meridiana. A dia d'avui s'estan formant en aspectes com banda sonora, documental, i constitució legal d'entitats per a crear la seva pròpia productora.

El barri de Ciutat Meridiana (Nou Barris, Barcelona) és conegut com un barri conflictiu i es tracta d'un dels barris de Barcelona amb més desnonaments.

L'objectiu del projecte és **canviar la imatge pública del barri**: «Que quan la gent busqui al Google ciutat Meridiana hi trobi també notícies positives».

El Parlante treballa a través de la **crítica mediàtica** analitzant sèries, pel·lícules, premsa i d'altres suports audiovisuals que ensenyen una única imatge de la sexualitat, l'estigma cultural, les etiquetes, etc, amb l'afectació social que això comporta.

A més, la segona part de la seva tasca és la **conscienciació social** a través de la creació de documentals i curts.

Ciutat Esperanza és un projecte que forma part de El Parlante i que té la voluntat de **donar la oportunitat als joves de millorar el seu entorn i desenvolupar-se personalment creant impacte en el seu barri**, sempre des d'un marc educatiu i de crítica.

S'ajunten joves que han creat una petita productora durant dues hores a la setmana i desenvolupen projectes audiovisuals.

Treballen en xarxa amb entitats i escoles amb les que col·laboren fent tallers, accions, curts, etc, a través d'un pla comunitari. També treballen per **trencar estereotips en la mateixa comunitat** del barri atès que, en un principi, els va ser molt difícil treballar amb el veïnatge i van detectar aquesta necessitat de treball també amb els veïns.

Alguns projectes realitzats són:

2012: Col·laboracions amb el Teatre de la Xixa

2013: Curtmetratge sobre embarassos no desitjats.

2014: Camps de treball sobre temes audiovisuals.

2015: Calendari participatiu «Qué es lo que más te gusta del barrio?»

2016: Curt sobre el Bullying « Historias de much@s».

Amb els curts que realitzen, com el del bullying, també generen fitxes pedagògiques per a treballar-hi. Es poden demanar per correu. natalia@elparlante.es.

També tenen un **Canal de Youtube: [Colectivo El Parlante](#)**.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SOCIAL I CULTURAL

VINCULAR X EDUCAR, ESPLAIS DE SANTS

Vincular X educar és un projecte comunitari en el que participen alguns esplais del barri de Sants del sector Barcelona, per afavorir el procés educatiu dels infants millorant la vinculació de les famílies amb l'escola i les entitats de lleure educatiu del barri.

Per als infants, és l'oportunitat d'establir bons lligams amb el seu barri i desenvolupar bons vincles de futur per al seu creixement, així com per millorar els seus aprenentatges.

Per a les famílies, és una oportunitat per millorar la seva relació positiva amb l'escola i l'entorn del barri, desenvolupar la seva xarxa relacional i potenciar la cohesió social.

Per a l'escola, és una oportunitat per obrir-se al barri, ser reconeguda i reconèixer altres agents educatius que col·laboren: la pròpia família i altres entitats del barri.

Pels esplais, és una oportunitat de significar-se com agents actius del lleure educatiu i viure una experiència de treball col·laboratiu directe amb l'escola i les famílies, participant proactivament en l'educació dels infants i el seu propi enfortiment com a organització.

Finalment, per als serveis socials és una oportunitat per incidir preventivament en la comunitat i ser visualitzats com agents de canvi i promoció social.

En el procés educatiu el vincle és imprescindible.

La diversitat necessita vincles per ser inclusiva: escola i esplai s'han de relacionar per convertir-se en espais d'inclusió reals. Sants té una xarxa educativa i cultural que enriqueix en barri i el fa inclusiu.

Fer xarxa comunitària és clau. El procés educatiu a l'esplai millora quan es fa un treball conjunt amb l'escola, la família, les entitats de lleure i els serveis socials.

Cal ampliar les xarxes relacionals d'infants i famílies. D'aquesta manera es dona una **resposta integral a l'infant.**

És important **fer arribar la informació de l'esplai a les escoles** per a poder arribar a més públic («Escoles Invisibles»).

El paper de l'esplai és important en la inclusió social d'infants i famílies.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SOCIAL I CULTURAL

ESPLAI AGRUPA AL SÀHARA

L'esplai L'Agrupada de Molins de Rei ens explica el projecte en el que porten treballant des del curs passat. Un grup de monitors i monitores de l'Esplai van marxar al desembre cap al Sàhara, al campament de refugiats d'Emhereiz. Per a fer-ho possible, varen estar treballant el projecte amb infants, joves i famílies.

Sempre que, com a esplai, ens embarquem en un projecte d'apropament cultural, és molt important **conèixer la realitat contextual social i històrica local**. El Sàhara és una ex-colònia espanyola que no s'ha descolonitzat. Després de la colònia espanyola, el Marroc va prendre el poder del territori, sense tenir en compte les necessitats de la població, anul·lant i reprimint la seva cultura i tradició. La repressió per part del Marroc està privant de llibertat a la ciutadania sahrauí. El Sàhara lluita per la llibertat del seu poble i en contra de la repressió del Marroc.

És important conèixer la realitat del Sàhara, **establir vincles amb ells per entendre la seva lluita**. Conèixer el conflicte i **prendre consciència** sobre ell és la clau per a poder aportar quelcom.

L'esplai, una vegada viscuda l'experiència, vol continuar fent un **treball de difusió del projecte** que han realitzat.

TAULA RODONA DIVERSITAT FUNCIONAL I SALUT

EDGAR VINYALS,
Fundador Associació Sarau i President de l'Associació Veus

El lleure representa molta esperança per a l'oci inclusiu. El concepte d'oci inclusiu és un dels àmbits que formen part del *Dret a la participació a la comunitat* recollit a la [Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat \(2006, Nova York\)](#).

L'afirmació «Som diverses, som inclusives» és una afirmació absoluta a la que mai hauríem de poder donar una resposta complerta atès que si parem a preguntar-nos *com som diverses i inclusives?* hauríem de poder comprendre que **la diversitat és quelcom canviant i la inclusió és un procés que es transforma constantment.**

En aquest procés d'inclusió, doncs, se'ns presenta el repte de **pensar en el canvi des de la necessitat de cadascuna de les diverses persones que formen part o volem que formin part del grup que suposa l'esplai.**

Cada grup té unes necessitats diferents perquè cada persona té unes necessitats diferents.

Volem ser inclusives, volem obrir els braços i abraçar-ho tot però això és molt difícil. Els «tot» o els «sempre» són difícilment sostenibles, pel que **haurem de pensar què sí i què no volem i podem abraçar.** A aquests acords els podem anomenar «Marc normatiu», que no és més que un treball de reflexió, concreció i acord de **les condicions de les que partim, les condicions que volem generar i les condicions a les que ens agradaria arribar. I definir també els límits que ens trobem, els vençuts i els que comencem a superar.**

Per a fer aquest procés de reflexió val la pena tenir en compte **5 elements clau que ens ajuden a situar-nos**, a pensar què necessitem per arribar allà on volem arribar: **sentiments, emocions, rols, identitats, espais i poder.**

De la mateixa manera, en tot procés de construcció d'un canvi, haurem de determinar quins **valors** ens guiaran i quins ens acompanyaran (entenent-ho sempre des d'una perspectiva de flexibilitat). Hi ha molts valors necessaris per al canvi que ja formen part de la matriu de valors que conforma l'esplai (diferència, diversió, educació, compromís, solidaritat, treball en equip, etc.) però d'Edgar ens proposa d'altres que hauríem d'incorporar com a imprescindibles per al procés de canvi:

- Ens plantegem el repte i, per tant, **el valor del canvi:** Reflexionem sobre què ens implica a l'esplai i al grup canviar? Donem-li significat al canvi de manera col·lectiva.

Des d'aquest valor de canvi, construïm sobre tres valors més:

- **Afecte:** El valor de l'afecte supera el del respecte; podem ser molt respectuosos des de la distància però en clau d'inclusió no ens serveix, si volem ser inclusius no pot haver-hi distàncies. Un **afecte resilient i assertiu**, per ajudar-nos a abraçar i resoldre, també, els conflictes.

- **Diàleg:** En el procés de construcció de lideratges per a processos de canvi s'ha de tenir cura i ser respectuós amb els diversos ritmes, pel que ha de ser un **diàleg de construcció per al canvi empàtic**.
- **Entusiasme: pensat i sentit** perquè pugui donar pas al benestar de tothom.

Una vegada determinats els elements i els valors clau, haurem de determinar les **accions**: només seran imprescindibles aquelles que des de l'esplai decidim i en les que hi puguem ser coherents però, alguns suggeriments d'accions importants, que ens proposa l'Edgar, per incloure la diversitat funcional a l'esplai serien:

- **Conèixer la història dels col·lectius** des dels diferents punts de vista: revisar la història amb la «lupa de la identitat i del poder» per **entendre realment el canvi que necessiten aquests col·lectius i no imposar-los el nostre canvi en funció de les nostres necessitat, desitjos i il·lusions**.
- **Conèixer l'accessibilitat i disseny per a tothom:** Hem de poder saber unes nocions bàsiques d'accessibilitat per a tothom. A més, quan ens trobem davant alguna necessitat d'accessibilitat concreta, haurem d'esforçar-nos de manera immediata a conèixer-la i cobrir-la.
- **Garantir espais de reflexió compartida:** On s'hi recomana incorporar figures de facilitació externa.

Amb tot, se'ns presenta un gran repte: **Aconseguir una inclusió participativa real. Com? Salvaguardant l'autonomia de les persones. En el nostre cas, col·lectius àltament institucionalitzats, medicalitzats i instrumentalitzats, entesos històricament com a objectes d'intervenció.** És important repensar com rebem a les persones i quins espais generem. Hauríem de des-instrumentalitzar els espais d'objectivacions educatives «terapèutiques» perquè serà aleshores quan podran participar de manera autònoma i lliure. Fent-ho així contribuirem a trencar amb les relacions de poder en els que viuen i sobreviuen aquestes persones en el seu dia a dia.

I fem-ho **gaudint del procés** cap a un canvi necessari i imprescindible per a que l'esplai esdevingui un espai inclusiu.

JOSE RAMON LAGO

Coordinador del Grup de Recerca Atenció i Diversitat de la Universitat de Vic.

L'objectiu de la inclusió no és que els espais en els que estem siguin inclusius sinó que quan nosaltres no hi siguem aquests segueixin sent **espais motor de la inclusió social**.

Una societat inclusiva és aquella en la qual poden aprendre, créixer i conviure junts en un mateix espai fent-hi les mateixes activitats tantes persones diferents com sigui possible.

La inclusió és un espai permanent de millora. **Mai s'acaba d'aprendre a ser suficientment inclusiu.**

3 principis permanents que han de guiar qualsevol actuació de persones o inclusió:

- Una societat inclusiva és aquella que acull a tothom, no rebutja a ningú, tothom té dret a ser-hi sense distinció. Acollim per poder aprendre els uns dels altres. La única manera de que les societats siguin inclusives per a que puguin créixer juntes les persones és que **s'estructuri la vida i la convivència en tots els moments de manera cooperativa entre les persones. Només les persones que aprenem a cooperar en determinants contextos educatius de les nostres vides som capaces de promoure actituds que inclusives en qualsevol context.**
- **La cooperació és un pas més que la col·laboració.** Quan col·laborem aportem quelcom de nosaltres sense implicar-nos en el que s'està ideant en aquell espai, mentre que aprendre a cooperar és aprendre a ser solidaris, aprendre a incloure la diferència (no negar-la) i aprendre a **cor-responsabilitzar-se en allò col·lectiu des de l'individual.**
- És important desenvolupar competències cognitives i comunicatives així com promoure **competències socials i emocionals.** Per fer-ho, cal treballar de manera continuada en equip.

TORN D'APORTACIONS I PREGUNTES:

✓ *Com podem ser el màxim inclusius possible però no entrar en contradicció amb altres valors que tenim com el respecte (Exemple: anar de ruta amb un o una jove que està fent el ramadà o una persona amb cadira de rodes)?*

Una institució que no transforma el seu ideari i/o projecte educatiu quan s'incorporen noves persones ofereix molts dubtes de que realment sigui una institució inclusiva. Si quan entren persones noves, el grup o la entitat es manté estàtica, està excloent de manera automàtica.

Col·lectivitzem la presa de decisions entre tots els membres del grup: els espais de decisió grupals ajudaran a que les contradiccions també siguin suportades pel grup. És molt complicat que una sola persona pugui pensar activitats inclusives per a tothom.

I deixem decidir a la pròpia persona si hi vol participar o no i com: Pensem l'activitat el més accessible possible, demanem al jove si hi vol participar i, si hi vol anar, que ens expliqui quin suport vol.

També hem de **determinar i compartir quin és el valor que donem cadascú de nosaltres a l'activitat** atès a que a cada persona pot donar valor a una mateixa activitat d'una manera diferent (anar de ruta pot ser important per arribar al cim, per sentir-se autònom, per cuinar sol, per estar

sense la família, per caminar, etc. L'experiència d'anar de ruta és diferent per a cada persona.) Pensem i valorem l'activitat col·lectivament i, en base a això, planifiquem l'activitat.

No hem d'assumir que sabem el que vol o sent l'infant o jove. Preguntem-li.

Respecte el **suport** a les activitats, és important **comprende com es viu el suport i quin significat grupal li donem.**

✓ Totes les persones som diferents i **totes les persones tenim necessitats. Si senyalem una diferència per sobre de les altres, estigmatitzem.** Hi ha persones que tenen més necessitat d'ajuda que d'altres però res més, tothom té necessitats. En el moment en que entenem que les necessitats no van relacionades amb aquelles característiques més visibles sinó que tothom en té, trenquem amb l'estigmatització i amb la idea de que l'ajuda (la necessitat de cooperació) va relacionada amb la discapacitat. **Tothom necessita de cooperació per cobrir les pròpies necessitats.**

✓ Per al treball amb els propis límits i els límits aliens hem de vigilar de no estar confonent les pròpies necessitats o els propis límits amb els de la persona a la que atenem. **Hem de saber quins són els límits que ella compren com a imposats.**

✓ És important, també, valorar l'atenció a les persones des d'una **perspectiva interseccional**, tenint en compte totes les seves necessitats. Per exemple, en el cas de que ens arribi un infant nou a l'esplai amb ceguesa, no hauríem de donar per suposat que hem de cobrir-li la necessitat de la ceguesa de manera prioritària, potser hem de cobrir primer la necessitat com a infant nou. **Si sempre atenem prioritàriament la necessitat vinculada a la diversitat més visible, generem la construcció de la identitat de l'infant des d'aquesta diferència.** Tothom necessitem un espai de seguretat per poder ser qui som i on se'ns reconegui. Parem molta atenció en com i de quina manera reconeixem a l'infant que «encarna la diferència», com el visibilitzem davant el grup.

✓ No visualitzar només les necessitats i mancances, **visualitzem i donem valor a les potencialitats.**

✓ Potenciem i posem l'enfoc en la **necessitat d'afecte**, que és una necessitat comuna per a totes.

✓ Donat que estem convivint, és inevitable trobar conflictes de poder i de relació però podem **evitar els conflictes per falta de comunicació i d'informació.**

✓ El tema de la inclusió, és de l'entorn, no de les persones. **Treballem i hem de parlar de «persones que troben barreres a l'entorn per participar».** El problema no és d'ells, és que com a societat hem creat barreres a la seva participació. **L'objectiu de la inclusió és trencar barreres que no permeten participar a les persones.**

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT FUNCIONAL I DE SALUT

PROJECTE SANTI, FUNDACIÓ MARESME

Javi Ávila, Coordinador del Projecte Santi de la Fundació el Maresme.

El projecte vol generar una **visió positiva i realista per part de la societat vers les la diversitat funcional i de salut de les persones**. Trencar amb la diferenciació de col·lectius diferenciant a cada persona coneixent-la en profunditat.

De del Projecte Santi també pretenen dotar d'una activitat productiva de caràcter empresarial als usuaris dels centres ocupacionals per tal de **millorar la seva pròpia visió inclusiva**.

És important que les persones amb diversitat funcional siguin el centre del treball educatiu, assumeixin **responsabilitat** i esdevinguin **protagonistes**. Fer partícips a les persones amb diversitat funcional de tots els passos del projecte.

Cal **visibilitzar** la diversitat intel·lectual per **reconèixer-la i normalitzar-la** dins la societat. Fer l'apropament als col·lectius que treballen amb persones amb diversitat funcional des d'una perspectiva que creï comoditat per a tothom.

És important i enriquidor treballar en xarxa: amb molts projectes i entitats diverses compartint espais i experiències de construcció conjunta sense limitar-se a «anar a veure» una realitat diferent.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT FUNCIONAL I DE SALUT

TEAYUDO, Aïda Bisbal Díaz

TEAyudo és una xarxa formada per més de 20 professionals especialitzats en el tractament d'infants i joves amb trastorn de l'Espectre Autista (psicòlegs, logopedes i terapeutes ocupacionals).

Treballen amb un model conductual precoç, intensiu, educatiu i individualitzat amb l'objectiu de millorar la vida de les persones amb TEA i la de les seves famílies, fent la màxima adaptació possible e l'entorn familiar, escolar i social en general.

Utilitzen el mètode ABA que es caracteritza per l'ús de l'assaig discret i el reforç positiu.

Alguns suggeriment d'actuació davant infants amb TEA:

- Prioritzar la cooperació per sobre de la competició.
- Senzillesa en l'acció.
- Indiferència davant conductes per cridar l'atenció.
- Important que els infants tinguin un referent a l'equip de monitores i monitors.
- Aïllar la situació quan la conducta sigui difícil de tractar.
- Cada dia és un nou inici, el que et funciona un dia potser no et serveix l'endemà.

Recursos:

- Jocs sensorials i d'estimulació.
- Jocs cooperatius.
- Associació «Joc viu».
- Jocs per relaxar o treballar l'estrès.

TAULA RODONA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

MERI TORRAS

Professora de Teoria de la literatura i Literatura comparada a la Universitat Autònoma de Barcelona. Investigadora en autografia, Women Studies, teoria queer y estudis culturals. Directora del grup de recerca "Cos i textualitat" (UAB).

El títol de l'escola és contradictori perquè parla d'inclusió i diversitat.

La diversitat, si la concebem com allò que ens diferencia, és irreductible: hi ha moltíssimes identitats, tantes com persones diferents. Per tant, **no podem reduir la diversitat**, no se'ns acaba mai la diversitat i **tampoc la podem representar**.

Tenim la possibilitat de transformar les nostres relacions, més enllà de les categories en les quals les incloem.

El concepte de sexualitat l'hem de concebre sempre tenint en compte el concepte de gènere. La teoria Queer consisteix precisament en esborronar el sistema binari de gènere acte que ha conseqüenciat en el trasbals també, del sistema establert de les sexualitats.

Alhora, però, és una concepció també sospitosa perquè controverteixes o identifiqués la pròpia identitat basant-se en un l'objecte de desig que suposa i representa l'altre. Si realment volem potenciar la diversitat, també hem de **pensar i transformar les categories per a fer-les més complexes** en el nostre mapa mental.

No se suporta la indefinició de gènere, el sistema binari de gènere està a tot arreu. Cal començar a entendre que la definició del **gènere és un continu**, tots i totes estem negociant una posició dins aquest continu.

En la construcció de la pròpia identitat, juguen un paper igual d'important tant el «com em reconec» com el **«com en reconeix l'altre»** i aquí és on, com a educadors, hi tenim un paper molt important.

Cal treballar amb **l'estereotip** tenint en compte que és una eina de doble tall, d'una banda condemna i simplifica la diversitat però, alhora, permet el reconeixement i és legítim complir els estereotips.

AMAT MOLERO

Ulleres per esquerrans

Ulleres per Esquerrans és un projecte de didàctica, investigació i formació sobre feminismes, masculinitats, educació i transformació organitzacional. Té per objectiu anar provant i desenvolupant diverses ulleres que ens puguin servir per explorar-nos, remirar-nos, qüestionar-nos, transformar-nos i conscienciar-nos en les nostres identitats, relacions i entitats des d'una perspectiva feminista.

La diversitat existeix, està en tots i totes nosaltres i no és quelcom extern o referent a altres persones.

La lluita feminista necessita ser entesa des de diverses òptiques: el sexisme, el racisme, el classisme, etc. Des d'Ulleres per esquerrans afronten la lluita feminista des del que s'anomena «**El triangle de les violències**»:

Relacional: com establim relacions entre les persones. En aquesta qüestió el tema del poder juga un paper molt important. A l'esplai, com en tots els espais, existeixen relacions de poder tot i que hi vulguem establir relacions horitzontals, **relacions de poder que impacten en com gestionem i vivim la diversitat.**

Arnold Mindell distingeix 4 formes de poder que anomena rangs. Segons en quin espai ens trobem aquests rangs ens donen privilegis o ens els treuen. Els rangs són els següents:

1. Social: ens ve determinat per «herència»: situació financera, origen cultural, color de pell, estructura familiar, religió, identitat de gènere, etc. Segons on estigui, em suposarà privilegis o discriminacions.
2. Estructural: a dins l'esplai, quin és el rol que jo hi jugo i que sovint no decideixo (directora, monitora, cap de comunicació, infant, etc.).
3. Psicològic: allò que he desenvolupat al llarg de la meua vida que no depèn de formes externes però que em dóna molt poder en les meves relacions (gestió emocions, capacitat de resiliència, eines de gestió de conflictes, capacitat d'expressió, consciència emocions i sentiments, etc.)
4. Espiritual: connexió més enllà de mi mateixa (quin és el poder que, per exemple, fa estar una persona a prop de la mort de manera tranquil·la).

La dificultat la tenim en que no tothom té els mateixos poders i privilegis i, sobretot, en que no tothom té **consciència del propi poder i privilegis**. És sobretot en els aspectes de rang social en el que es desenvolupen moltes situacions d'abús, dominació, inconsciència i corrupció. Des de la meua posició de monitora puc estar imposant una manera de relacionar-me i viure el que crec que és «ser ben educat», «com ha de ser l'esplai» o «com crec que l'esplai ha de ser inclusiu». **Potser estem colonitzant la diversitat imposant-nos des de la inconsciència.**

Cal tenir molt en compte els aspectes de poder personal i treballar-nos a nosaltres mateixes per a lluitar contra models relacionals discriminatoris: Com que tenim privilegis a nivell social, hem de desenvolupar, per exemple, l'empatia per a poder veure quan estem colonitzant una altra persona; el pensament crític per a veure que la nostra heterosexualitat perjudica a altres persones o desenvolupar la nostra percepció emocional per no desprestigiar quelcom tradicionalment considerat femení com és el món de les emocions.

MARIONA ZAMORA
Ulleres per esquerrans

Ideològica: Sistema de creences o simbòlic. **Com vivim, com pensem i com entenem la diversitat** (treballada molt per la Meri Torres).

El malestar com a indicador. És molt útil agafar el dolor i el malestar per poder veure perquè no estem gestionant les coses bé. El dolor és canviant i això és molt interessant perquè ens permet **posar al centre les necessitats de l'equip aquí i ara.**

Quins valors situem al centre i quins no, com podria ser l'afecte, la cura, la intuïció, etc. I fixar-nos en **qui està desenvolupant cadascuna de les tasques o rols que atribuïm a aquests valors.** És necessari revisar-nos contínuament per no caure en les imposicions de hegèmòniques de gènere.

Si volem ser diverses hem de fer primer un treball personal i d'equip, per no reproduir les exclusions imperants.

L'estructural: com ens organitzem.

La conciliació i el compromís: hem de dedicar-nos en exclusiva a la nostra entitat? Està molt bé tenir una implicació plena a l'esplai però també ha d'estar molt bé que algú vulgui combinar altres esferes de la seva vida (família, feina, estudis, altres amistats, etc.). No hem de penalitzar aquestes decisions.

Com podem garantir i caminar cap a un compromís curós i equitatiu en que cada persona pugui conciliar les diferents esferes de la seva vida?

Quins models de **participació** tenim? Moltes vegades tenim un model clar de participació que es discriminatori cap a persones que voldrien participar d'altres maneres. Hem de revisar quines veus escoltem més i quines menys i per què, **revisar els canals de comunicació** que tenim. Ser assemblearis no garanteix que tothom pugui o se senti còmode per participar-hi.

També cal que **revisem la distribució de tasques.** Més enllà de les tasques que fan unes persones o d'altres imposades pel seu rol de gènere, hi ha moltes altres tasques que queden invisibilitzades i que són imprescindibles per al desenvolupament de l'activitat de l'esplai: parlar amb famílies, donar suport als infants que no estan bé, etc.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

BLAI MARTÍ

Blai Martí Plademunt és sociòleg, treballa com a tècnic d'igualtat de gènere i és alumne del Màster d'Estudis de Gènere, Dones i Ciutadania. Per altra banda és membre de l'equip del projecte "Diversitat sexual i identitat religiosa" de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

- Conclusions de la recollida de vivències i experiències personals feta durant els seus estudis sobre la intersecció de diversitats sexuals i religioses.

Durant el desenvolupament dels seus estudis, en Blai va començar a recollir vivències de persones en les que es creuaven identitats de diversitat sexual i diversitat religiosa. És en aquest moment quan se n'adona de que els «termes o etiquetes» construïdes des d'una perspectiva occidental no casen amb les d'altres realitats culturals o religioses. L'explicació és que els **«termes o etiquetes» sempre es creen en un moment històric i un context cultural concret pel que el seu significat no servirà mai per sempre ni per tot arreu.**

Davant aquesta realitat, **les persones cerquen estratègies diverses per a construir les seves pròpies identitats**, tot i els impediments: una opció recurrent és renunciar a una de les dues identitats, sexual o religiosa, perquè consideren que no son compatibles (per exemple, musulmà homosexual). Altres estratègies són fugir del propi entorn o compartimentar les identitats com si formessin part de mons completament diferents.

L'altre gran qüestió a la que s'enfronten les persones és la **gestió d'allò públic i privat de la diversitat sexual**, el conegut com a "sortir de l'armari". Les persones, segona la diversitat religiosa o cultural dotaven de major o menor importància al procés de comunicació pública de la pròpia identitat sexual. És important comprendre i respectar el valor i la necessitat que cada persona té de comunicar la seva identitat sexual.

- Com l'administració i el tercer sector afronta la intereracció d'aquests dos eixos identitaris?

L'administració sovint treballa per formar-se i capacitar-se per a l'acció des dels dos eixos identitaris, religiós i sexual, per separat, cosa que no garanteix que es tinguin els recursos necessaris per afrontar les situacions personals amb les que es troben quan aquests dos eixos es creuen. Formar-se i capacitar-se en els dos eixos per separat no garanteix que tinguem recursos per afrontar que passa quan aquests es creuen.

Les Les etiquetes que fem servir (heterosexual, homosexual, bisexual...) no donen resposta a totes les realitats.

Van detectar problemes, també, al veure que sovint des de l'administració s'afronten i es fan accions des del **biaix etnocentrisme**, en la que s'etiqueten o categoritzen les persones sota

paràmetres racials o culturals de superioritat allunyats de la realitat d'altres cultures o bé, des del **biaix culturalisme**, en el qual s'adjudiquen característiques culturals com a genèriques (per exemple, «l'Islam és homofob»), de manera que no cal treballar el tema perquè no s'hi podrà fer cap canvi.

- Com podem treballar a favor de la diversitat sexual i religiosa?

Espais com els tallers de desconstrucció d'identitats permeten treballar des de l'exemple propi i personal, des d'una **perspectiva interseccional i, sobretot, generar vincles empàtics o d'identificació mútua**.

Hem de **prendre consciència que sovint construïm el diàleg intercultural des d'una posició de poder i desigualtat**. Cal que el debat que es crea eviti que una de les parts adopti una actitud paternalista cap a l'altra i «parli sense coneixement». Per reduir la distància que crea el poder i la desigualtat, una bona pràctica és exposar la realitat, acompanyada de «com la visc, com l'entenc i com la veig», i, alhora esperar que l'altre faci les connexions i identifiqui elements compartits. Aprenem els uns dels altres.

Hem de **posar al centre, per actuar-hi, les discriminacions, no les víctimes**.

- Recursos:

Dinàmica: una persona es posa al centre de l'aula amb una primera etiqueta i a aquesta, se li van afegint d'altres (ex: home + musulmà + transsexual). Com seria aquesta interseccionalitat? Què canviaria? En què limita? En què la possibilita? Etc.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

TAL COM SOM, Marta Salvans

Marta Salvans Solé, dona transsexual, activista, coordinadora i portaveu de la Plataforma CISDIC, vocal de TRANSIFAM i de la Fundació per la identitat de gènere. Associada al Grup TAL COM SOM.

Realització i finalització de l'estudi "l'Observatori de la transexualitat a Catalunya" conjuntament amb la resta de grups que componen la Plataforma CISDIC TALCOMSOM.

L'àmbit d'actuació de TAL COM SOM son les comarques d'Osona, el Berguedà, la Garrotxa, el Moianès i el Ripollès. Durant tot l'any fan actes de sensibilització i visualització del col·lectiu. També hem participat en l'elaboració del Pla Comarcal LGTB d'Osona. L'associació va néixer el 2008 per donar resposta al col·lectiu a Osona, però de mica en mica ha anat creixent tant en actes realitzats com en l'àmbit d'actuació.

- Els projectes en els que participa la Marta...

TAL COM SOM és un grup que ajuda a no tenir por de mostrar-se tal com ets en el teu entorn (a localitats petites, pobles) sense sentir la necessitat de marxar a la "ciutat".

Fan activitats gairebé setmanals com excursions, trobades, celebracions... Hi participa gairebé tothom que és sòcia.

Formen part del Consell Nacional, han participat donant opinions sobre la llei contra l'homofòbia i la transfòbia. Participen en dos cicles formatius per al professorat, sobre qüestions de gènere.

La Marta és portaveu de la Plataforma per la Identitat Sexual i de Gènere. Les quatre entitats que formen part d'aquesta plataforma no demanen subvencions per no sentir-se pressionades i poder expressar-se amb llibertat.

- La situació social de les persones transsexuals...

Generalment, l'orientació sexual apareix amb la revolució hormonal de la pubertat. Hem d'aconseguir que la gent entengui que les persones no trien la seva orientació sexual, les persones som com som.

Els infants transsexuals troben els principals problemes en l'entorn familiar, no a l'escola.

Les persones tendim a buscar els problemes en els altres per tancar els nostres. La dona transsexual és la que pateix més discriminació. Es mantenen les **desigualtats social per raó de gènere i se li afegeixen les discriminacions per la transexualitat.**

Prendre la decisió de fer el trànsit és complicat, s'ha de ser valent i tenir-ho molt clar. Les persones que es troben en aquesta situació necessiten i es mereixen tot el recolzament del seu entorn.

Quan ens trobem una persona (infant o adult) que ens ve a confiar-nos que se sent home o dona ens està donant tota la seva confiança. No els hem de fallar.

A nivell institucional s'intenta invisibilitzar aquesta realitat. La visibilització ha de ser una decisió individual i voluntària.

INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

ZENA

Marc Bellmunt: Doctorand en periodisme, realitza una investigació sobre la relació entre els consumidors de videojocs i les seves pràctiques comunicatives. Col·labora a 'La Garriga Digital' i a 'Zena'.

Nora Soler: Dissenyadora especialitzada en comunicació interactiva, entre els seus clients hi ha la Organització Internacional del Treball. Il·lustra i escriu per a 'Zena'.

Zena és una revista en català i castellà que analitza la cultura popular -còmics, sèries, videojocs- amb perspectiva de gènere. La revista també realitza activitats divulgatives a diferents fòrums, des d'escoles fins a xerrades obertes al públic, passant per tallers a professionals.

La revista va ser guardonada en l'edició 2015 dels Premis de Periodisme Jove sobre Violència de Gènere del Instituto de la Juventud.

La revista digital Zena parla de cultura popular des d'una **perspectiva feminista interseccional**: un feminisme que no només parla de gènere sinó que hi afegeix altres components: diversitat racial, sexual i/o funcional, entre d'altres.

La cultura popular engloba tot allò que forma part del consum massiu. **Aportem un esperit crític en front d'aquests productes que, d'altra manera, consumim sense filtres.**

La cultura popular des de la mirada crítica té molt potencial educatiu per al treball amb infants i joves.

Per grups analitzem els productes culturals que ens agraden i les mancances de representació que tenen. La diversitat funcional, per exemple, és completament invisible en els productes culturals de consum i, si hi apareixen, automàticament se'ls assigna la història de superació o curació.

De la mateixa manera, altres sempre que apareixen altres components de diversitat, es relaciona els personatges automàticament amb aquella característica, **creant i promovent estereotips.**

- Alguns recursos:

Test de Bechel: És un conjunt de normes per avaluar el masclisme principalment en pel·lícules i en altres mitjans com ara còmics, teatre, etc.

PONÈNCIA DE TANCAMENT:

«EDUCAR SENSE PREJUDICIS»

FATIHA EL MOUALI

Fatiha El Mouali és tècnica d'acollida a l'Ajuntament de Granollers, llicenciada en ciències econòmiques i doctorant a la UAB. És membre d'Unitat Contra el Feixisme i el Racisme (UCRF) i membre també de la Taula d'Igualtat de Granollers. Ha publicat un article al llibre «Combatir la islamofòbia. Una guia antiracista» i diversos articles en àrab en revistes marroquines. Ha participat en moltes xerrades i conferències i és una referent en la lluita contra la islamofòbia a Catalunya.

Com podem observar pel perfil de participants a la ponència de la Fatiha, hi ha molt poques persones d'origen immigrant, pel que es fa evident que encara cal lluitar molt per aconseguir que els esplais siguin un referent en inclusivitat. **Els equips de monitores i monitors tenen la oportunitat de trencar barreres entre joves.**

- *En què consisteix la figura de tècnica d'acollida?*

La figura de tècnica d'acollida es troba únicament als municipis en els que hi ha una voluntat política. És un espai en el que es detecten les necessitats de persones immigrants que acaben d'arribar i se'ls procura donar resposta derivant-los a altres serveis o donant-los les informacions sobre la llei d'estrangeria i d'altres qüestions que necessiten. També promouen la participació a la vida social i ciutadana de la persona nouvinguda per a permetre que li acreditin «l'informe d'arrelament social» necessari per aconseguir la documentació.

Si tenim famílies nouvingudes a l'esplai, és important conèixer la seva situació, les seves dificultats i necessitats per a comprendre quines són les seves prioritats a cobrir.

Una activitat que promouen des dels serveis d'acollida són tallers de català per a familiar a les escoles dels seus infants. És una manera d'**acostar la família a un espai de referència per a l'infant**, com pot ser l'escola, **acostar educadors i famílies compartint espais** i, evidentment, **cobrir la necessitat d'aprenentatge** de la llengua. Aquest projecte es pot traspasar fàcilment a l'espai de l'esplai ja sigui cobrint la necessitat d'aprenentatge de la llengua o qualsevol altre prioritària per a la família que detectem i, alhora, aprofitar aquests espais per a **construir relació entre monitores i famílies**.

- *Quina raó et va portar a treballar contra la islamofòbia?*

La islamofòbia és el racisme cap al col·lectiu musulmà «de perfil marroquí» (una persona subsaharaiu o china musulmana no patirà racisme islamofòbic per les seves característiques físiques, patirà altres tipus de racisme).

La lluita contra la islamofòbia, en concret, l'emprèn perquè ha pres consciència de que és una realitat que ens està desgastant molt com a societat i està fent que no estiguem emprant altres lluites «més importants» per a les que necessitem la unió de totes les persones. Per la Fatiha la

Lluita contra la islamofòbia és una lluita important però no la principal.

És important diferenciar entre la islamofòbia originada de manera intencional i la originada pel desconeixement. En el cas de la intencionada és important entendre la voluntat final, el pretensió i la ideologia que mou aquest racisme per poder-la combatre.

Per **lluitar contra la islamofòbia originada pel desconeixement**, que segurament **és la que podem trobar en el context de l'esplai**, cal facilitar el coneixement; **tothom té dret a conèixer**, si pot ser directament de la mà de persones musulmanes afavorirà al vincle però sempre serà important promoure el coneixement per via d'altres fonts, també.

La islamofòbia té orígens molt llunyans i és important **vetllar perquè els infants i joves tinguin coneixement històric de com s'han construït fenòmens com la islamofòbia**.

La islamofòbia ha passat a ser el racisme legitimitat. Això es fa palès en espais com els mitjans audiovisuals (especialment, la televisió) en el que es construeixen i transmeten discursos que afavoreixen la islamofòbia sense rebre cap forma d'oposició o rebuig social. Sembla que s'hagi consensuat entre la població, els mitjans de comunicació i polítics un discurs discriminatori i que aquest sigui acceptat, normalitzat i, per tant, legitimat a la nostra societat.

Com podem construir una societat d'inclusió, de pau i de convivència en la que infants i joves musulmans rebem missatges islamofòbics socialment legitimat?

No totes les famílies ni persones estan preparades per rebre aquests missatges discriminatoris, treballar-ho amb els infants o joves a casa i poder-ho combatre i transformar. Inevitablement s'està creant odi dins les persones i s'estan construint murs entre elles. **La societat hauríem de deixar de ser còmplices de la islamofòbia**.

- *Com es el feminisme construït des de la dona musulmana?*

El moviment feminista entès com a «la lluita de les dones pels mateixos drets que els homes» és una construcció occidental -europea- amb origen en les reivindicacions del dret a treballar de les dones burgeses. És important **tenir una perspectiva històrica de la construcció dels feminismes per a comprendre si estem negant o ometent altres perspectives feministes i decidir on ens situem i com ens posicionem**.

El feminisme burgès no ha representat a moltes de les altres dones d'altres cultures: no ha representat les dones negres dels Estats Units, el moviment de Subalternes de la Índia, les feministes Racialitzades sud-americanes, els feminismes de dones africanes o, evidentment, el feminisme islàmic o musulmà. **I la divisió de les lluites feministes debilita el moviment**.

Hi ha referents feministes musulmanes, laiques i atees.

- *Hauríem de fer, primer, un treball d'atenció a la diversitat social i cultural per a poder emprendre una lluita feminista molt més inclusiva?*

Ens hem de plantejar quina és la intenció que hi ha darrere de que un col·lectiu, com podria ser el musulmà, esdevingui marginat -la gent desconeix la seva realitat- i, alhora, molt estigmatitzat; **un col·lectiu estigmatitzat des del desconeixement rebrà el rebuig o l'odi social**. La intenció de

la marginació i l'estigmatització és la de **fracturar i enfrontar les classes baixes** de la societat per afavorir els interessos de les classes altes.

A vegades ens costa comprendre la relació entre els motius de migració i l'antiga colonització però és important veure que els països emissors de migrants són els mateixos països que han estat anteriorment colonitzats.

Pel que és important **tenir coneixement de la realitat social, geogràfica, històrica i política per a trencar amb estigmes i marginacions socials i, així, per a poder començar una lluita feminista conjunta**. Una lluita feminista que parteixi des de les **necessitats i reivindicacions comunes i que no margini unes dones per aconseguir els privilegis d'altres**.

- *Hi ha homes musulmans feministes?*

La Fatiha explica que la paraula del profeta de l'islam és feminista; l'islam parteix de que la dona i l'home són persones ambdues i tenen els mateixos drets. Pel que la persona musulmana que no respecta les dones està entrant en contradicció. De la mateixa manera, la persona que en nom de l'islam comet violència, també està entrant en contradicció.

- *Com podem acostar-nos a les persones immigrants per aconseguir que l'esplai sigui un espai més inclusiu?*

La gran majoria d'immigrants tenen les mateixes necessitats i desitjos que qualsevol altre persona. Tenen el desig de que els infants de la seva família tinguin un espai educatiu on desenvolupar-se però, al rebre **mirades socials discriminatòries** sovint opten per viure apartats de la pressió social que els provoca aquesta mirada. Hem de deixar de pensar que els hem d'anar a buscar perquè deduïm que no saben, no volen o no els interessa l'esplai, hem de generar espais de confiança i, sota una mirada discriminatòria mai ho podem aconseguir pel que, **si volem canviar la manera com eduquem per a ser més inclusius, el que hem de canviar és la nostra mirada**.